

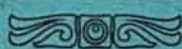
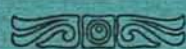
NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILG ISTOGIMENGG UČITELJSKGG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

U osvjet. Spjevao Ernest Jelušić.

Školski izleti. Piše Fran Barbalić.

Marija. Napisao Josip.

Nekoje misli o poučavanju bilinstva u pučkoj školi. Piše G. Licul.

§ 1. stalnog školskog i nastavnog reda i beriva istar. učiteljstva. Piše Aug. Rajčić.

Linnè.

Vjesnik. — Lične vijesti. — Književnost i prosvjeta.

One, koji su slučajno zaboravili
namiriti pretplatu, sjećamo ih na
naslov naše uprave. —————

Uprava

Pula, Via degli operai, 10.

Svoj k svomu! Svoj k svomu!

NOVO SKLADIŠTE POKUĆSTVA

A. Žunić & Co - Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci

Novouredjeno skladište sva-
kovrsnog pokućstva:

zrcala, slika, stolica, divana
————— itd. itd. —————

Cijene umjerene.

Bila vam na pameti Družba
sv. Ćirila i Metoda za Istru!

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.
Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

U OSVIT!

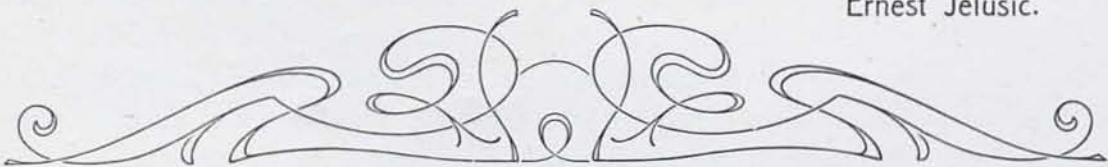
Slava rodu što se diže
I junačke pjesti stište,
Staro svoje pravo ište,
Spasu svome ide bliže!
Za zvijezdom sreće gine
Na obzorje što no viri,
I on valja da se smiri,
Da mu sunce slave sine.

Skupio se sam i jedan,
Opasao tankim pasom,
Povikao gromkim glasom
U sv'jet velik, nedogledan:
— Gle nas silnih kano hridi
Nek se bura o nas lomi,
Spremamo se kano gromi
Da se priča, da se vidi! —

Lomila se koplja bojna
Sva o jedne samo grudi,
Plaćali se teški trudi,
Uzdisala srca zdvojna.
Teške negve pucale su
Dvotisućnjeg ropstva jadnog:
A kad očaj shvati gladnog
I nebesa sva se tresu!

Slava rodu! — vođam slava
Koji momke povrstaše,
Divni nit se pakla plaše
Na ramenu dok im glava!
Bedemi se Istre dižu,
Stara lipa lišćem kreće,
Sviću dani bolje sreće
I na dohvat rodu sižu!

Ernest Jelušić.

D 10
1984 Č-46-Brr.a

Školski izleti. Piše Fran Barbalić.

Konac.

~~~~~

Na izletima ćeš ne samo zorno upoznati okolicu svoju, već tu možeš i moraš djecu upućivati na pristojnost, red i ljubav prema stvorovima. Nek se svaki predmet dobro promatra i nek se uvijek pita: čemu je tako? Zašto je tako? Djeca mogu sakupljati kukce, biline, okamine i rude. Najbolje je činiti izlete u školski vrt. Djeca se izletima vesele. Imadu li djeca pravo zahtijevati, da im škola i učitelji dadu to veselje? Naravski. Oni nas danomice slijede i slušaju, teška im je škola, katkada im je i žuhko u školi, pa nek im bude katkada i veselo. Za nas učitelje mora vrijediti ona Schillerova: »Učitelj se mora uvijek kiniti!« Na Pestolozzijevem grobu stoji napisano: »Sve za druge, za sebe ništa!« Za učitelja koji ljubi povjerenu mu djecu, ne će biti nikakva patnja, ako više ura proboravi u veselom društvu svoje mladeži, on će opeta postati mlad s mlađima, i čutit će se svježijim, što je svakomu učitelju od velike potrebe. Za djecu je takvo putovanje ujedno vježbanje u ustrajnom i junačkom hodu; osim toga jača se volja, a diže se otporna snaga. U junačkom društvu svemu se odolijeva, jer nitko ne će da bude kukavica. U takvu zajedničku radu razbuđuje se među mladeži i učiteljem duh jedinstva, povjerenja i ljubavi.

Ne može li učitelj — osobito na selu — da učini skupni izlet sa djecom, a on neka svakog, jer se djeca dijele na više grupa, prati sad jedne sad druge do njihova sela. Ne će to moći činiti svakog dana, al ono kada je moguće. To će biti ujedno za njega šetnja. Znam, da ste već pročitali knjižicu Davorina Trstenjaka: »Druženje učitelja sa školskom mladeži«, pa vas je on bolje uvjerio o koristi školskih izleta, negoli ja. Ako mislite, da bi vam još što trebalo, a ono kupite knjižicu Lovre Matagića: »Rukovođ za školske izlete«. Naći ćete tute više obrazaca i uputa.

Oni učitelji, koji su kušali činiti školske izlete, mislim, da su se uvjerali, da su isti korisni. Oni učitelji, koji ih nisu činili, nek kušaju jedamput, pa će onda i više. Ako nije moguće drukčije, a ono nek se čine mali, kratki izleti i to samo s jednim razredom. Ne treba da na školskim izletima vlada vojnički red, al ne smije vladati ni sama anarhija. Tu mora biti sve veselo. Učitelj nek tu bude i otac i majka, a ne školski učitelj. Svaki izlet ima posebni obučni cilj, al glavna strana izleta jest — užitak. Djeca se moraju vratiti u školu ili u dom vesela. Taj dan neka bude za njih blagdan. Na prigovore ljudi ne ćemo se obazirati, već gledajmo, dali su nam djeca vesela i zadovoljna.

Lijepo bi bilo, ako se može s djecom učiniti skupni izlet vozovima, željeznicom ili morem. Tu je treba više troška, al samo ako koji učitelj to može izvesti, nek izvede. Dulji školski izleti nek se čine kad nema škole. Mjesto da ti djeca nedjeljom kojekuda igraju svakojake igre, sakupi ih, pa ih vodi kamo, nek se igraju pod tvojom paskom, a ti i onako moraš na šetnju, pa ajde s tvojom djecom.

Kod izleta ne smiješ djecu samo koriti, već gledaj, da ih lijepim riječima osvjedočiš, uzgajaj ih, a ne uči samo. Kod tebe nek ne vlada strogost, već ljubav. Ljubav uzgaja ljude.

Školski izleti nisu nikakva novotarija. Tuđe su literature pune rasprava o tome. Eno vam Šenoine Branke. Napisana je pred 25 godina. Ja se na koncu opet Šenoi vraćam. Branka je u školi učila pjesmicu: »Lijepa naša domovino!« a eno, čuli ste ju, kako ju djeca u šumi pjevaju. Želite li obrazac o »domovini«, evo vam opet Šenoe.

Kad je pjesma ušutila, kao pčele doletješe dječica učiteljici vičući u sav glas: »Je li dobro bilo, gospođice, je li dobro, ili bi jošte pokušali?«

»Ne treba, dječice, dobro ste pjevali, samo dajte na ispitu tako«.

»O, draga gospođice«, reče mladi bistrooki čovuljak, »pjevat ćemo još ljepše, ovdje smo u šumi pod vedrim nebom, pa se ne čuje tako jako glas, ali u školi smo pod krovom, ondje će se sve rušiti od našeg pjevanja«. Učiteljica izvadi sad iz ubrusa velik kolač, stade ga rezati na komadiće tako, da je svako dijete dobilo svoj dijelak, zatim izvadi iz džepa staklenu čašu i pruži ju prvomu djetetu rekavši:

»Na, evo vam čaše, dječice moja, napijte se lijepo iz potoka ovdje, bit će vam za zdravlje«.

Mali se najedoše, napiše vesela zadovoljna lica, otimljući se za čašu, skačući, gurkajući se, ali sve za šalu, bez ikakve prostote u divnoj i ljupkoj čednosti i slozi. Tad doviknu Branka onomu malomu dječarcu mišjih očiju:

— Hodider amo, Jankice; o čem ste vi pjevali?

— O domovini.

— A molim te, šta je to domovina?

— Zemlja, gdje smo se rodili.

— A ta zemlje zove se?

Tad skočiše sve male glavice kao ptičice u gnijezdu i udariše u jedan glas klicati: »Hrvatska zemlja«.

— A je li ta zemlja samo Jalševo, gdje ste se vi rodili?

Nije, nije, i Zagreb je hrvatska zemlja, ondje je svetli kralj i ban.

I Krajina je Hrvatska i Pregrada.

— A zašto? upita učiteljica.

— Jer tu stanuju ljudi, koji hrvatski govore, koji su Hrvati, i svuda je Hrvatska, gdje se hrvatski govori, od mora do gora.

— Kaži ti meni, zapita učiteljica, ljubiš li ti domovinu svoju i zašto ju ljubiš?

— Ljubim ju, jer sam tu postao, jer od valjkada tu moji stariji žive, jer samo tu mogu naći prave zaštite, gdje se moj jezik govori.

— A kako ćeš tu svoju ljubav pokazati?

— Kad budem pošten i valjan, kad budem radio, ne samo za sebe već i za domovinu.

— Dobro si upamtio, što sam vam toliko puta u školi govorila, i to si ne izbrisite nikad iz svog srca; nije čovjek samo za sebe, već i da pomogne braću svoju, da ju tješi, ako treba. Pitam vas ja, jeste li vidjeli pčelinjak i one male sobice u njem?

— »Jesmo, jesmo«, viknuše djeca.

— A jeste li vidjeli krta?

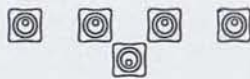
— Kako ne bi, nasmijaše se svi u jedan glas.

— Eto vidite, dječice moja, pčelinjak vam je domovina, tu svaka pčelica ima svoj stanak; a sve rade složno i lijepo, svaka zna za svoj posao, nu ne pravi svaka pčela med i vosak samo za sebe, već za sve pčele, da ne poginu. Nije li to lijepo? Tu radi svatko za cijelu domovinu. A gledajte krta, taj živi, čoravi svat šeće sam i sam pod zemljom, ne radi ništa pred Bogom, već grabi samo male kukce i crviće i ogriza biljkam korijenje, taj ne pomaže drugome, taj ne zna što je domovina. Šta hoćete vi biti, pčele ili krtovi? upita učiteljica.

A dječica dižući ruke kličuše veselo:

— Pčele smo mi, pčelice, a krta neka voda nosi.

Tako je radila Branka! A mi, što ćemo? Naslijedujmo Branku!

Marija. Napisao Josip.

Nastavak.

III.

Jaukanje gazdaričino začuje njezin muž, koji je u sobi nekakve papire pregledavao — znao je on i čitati, što je rijetkost u Kopru, jer se stari »paulani« ne pačaju u taj »gospodski« posao — pa dođe u kuhinju i sjedne k ognju.

— Otkle je taj Piero? upitam staru.

— Iz Pirana.

— Kako se je s Marijom upoznao, tà to je preko svijeta!

— Pripovjedit ću vam ja, reče mi kuće-gazda, da mi staru nedih ne zaduši. Ne vidite li, kako teško diše? I oči joj pune suza, pa da bi zašto! Neznam, ako bi za me tako zabrinuta bila, da mi se štogod u »kampanji« dogodi, gdje se cijeli dan mučim, dok je ona kod kuće u hladu.

Meni je bilo pravo, jer je stari rado i lijepo pripovijedao, a kako je bio skroz pobožan poput drugih »paulana«, pripovijedao bi po koju iz života svetaca. Bio sam znatiželjan, kako će ljubavne stvari pripovijedati.

— Lako tebi, reče mu stara. Do u kasnu noć moram ti spremati, što ćeš sobom u kampanju ponijeti. Jutrom se moram već u četiri sata ustati, skuhati ti ručak i objed, natovariti tebe i oruđe na magarca, zaviknuti mu »eri!«, a ti kao kolunel kaki odjašeš u kampanju, gdje cijeli dan štogod prčkaš u zemlji kako ćeš i dokle ćeš. Ali ja doma?... Ovdje su druge skrbi! Pa kad se nijesi povratio ono jednom do devet sati u noć, nijesam li ja podigla cijelo susjedstvo, da te ide tražiti, a ti? Lijepo si spavao u kolibici na kampanji, i valjda bi bio prespao cijelu noć, ma i ja kod kuće naricala za tobom i na prozoru prisluškiivala na svaki korak, kad ćeš se vratiti.

Stari se nasmiješi i namigne mi okom, kao da htio upozoriti na ovaj dokaz brige za nj.

— No, no, ja sam se samo našaliti htio, reče joj stari.

— A što se tiče Marije, što mi spočitavaš. Ja ćutim za nju, a voliš ju i ti.

— Petnaestero djece sam mu povila, reče obrativ se k meni, pak mi je Bog sve osim jednoga uzeo, koji je sada u Trstu okućen, tako sam sada sama s tugom svojom. Ti si po cijele dane u polju, pa da mi nije Marije, mogla bih katkad i umrijeti, a da ne bi nitko ni znao.

Stari zamahnu rukom pred licem, a oči obrati na stranu. Bio je ganut na spomen djece svoje, radi tuge Marijine i suprugine.

Starica je lopaticom grepkala u pepelu kraj ognja.

— Vi kano da zaboraviste, da mi imate pripovijedati, kako se je Marija upoznala sa Perom — pripomenem starome, a staru pošaljem po polic refoška.

— Za Nazarijevo bit će tri godine, što se to desilo. Onoga dne dođe u Kopar pô Trsta, ali da istinu kažem, ne da počaste našega patrona sv. Nazarija, nego da se napiju dobrog refoška. Dođu parobrodi s izletnicima iz Milja, Izole, Pirana, pa Koprom hodočasnika ko mravi. Procesija....

— Znam. Vidio sam procesiju lani, pa ću i ljetos, ako Bog da, rekнем mu, da mi stari s puta ne krene.

— No ipak vam moram reći, da ovakve procesije ne vidi ni Trst.

— To ne, potvrdim mu ja.

Nas »paulana« preko pedeset, svi odjeveni u crveni plašt s pojasom izađemo iz crkve sa zastavama i kipovima svetaca, da na piazza del Duomo počekamo, dok izađu ljudi na četvera crkvena vrata. Kad se pokaže na crkvenim vratima poprsje sv. Nazarija, koje nose četiri svećenika, sve se otkrije i stane redati....

— Vidio sam, kako to biva.

— Ali počekajte, ustrpite se malo! Ovoga nijeste vidjeli, što ću vam sada kazati. Sve se otkrije, a naši »signori« stoje na stepenicama kavane »Alla Loggia«, što je na sjevernoj strani toga trga tik same crkve, a šesiri im na glavi ko prirasli. Nama »paulanima« uzavrije i: »Doli šesire«! zavivknemo, ali gospoda i gospodari naši (mi smo ponajviše njihovi sočali) smijahu nam se posprdno.

— Zar vaši »signori« ne časte sv. Nazarija, patrona ovoga grada!?

— Časte?! Rugaju se nama i njemu, Bog im prosti. Govore, da je sv. Nazarij bio »ščavo« (Slovjen). Ele kad ste me ovo pitali, reći ću vam, kako ih je za to Bog jur višeputa kaznio. Već je tome mnogo godina, polazila je gradom procesija sa moćima sv. Nazarija. Na trgu »Brolo« usklikne jedan od »signora«: Šta nose ovoga »ščava« okolo! — i u isti tren pade, a da se više nikad nije sām dignuo. Drugom jednom zgodom neki je zastupnik u općinskoj sjednici predlagao, da se mora zabraniti procesija na čast svetom Nazariju, jer da je bio »ščavo«, pa znate li, što mu se dogodilo? Jezik mu isplazio iz ustiju »a quel cane« i nikad nije mogao više govoriti.

Da vam sada pripovijedam naprijed. Gdje smo ono bili ostali? Dà... Signori se nijesu htjeli otkriti. Opomenemo ih još oštrije, ali oni ni makac.

Neka nam oprostite sveci i svetice, kojih smo kipove i slike položili na tla, a onda navalili na gospodu! Šesire im pod nogama satrosmo. Oni se branili i stali nas tući, a mi.... u kavani nije ostala stolica cijela, niti staklo čitavo, niti je bilo gospodske ohole glave, iz koje nije tekla krv. Dotrče vojnici — koje su poslije iz Kopra otpravili signori, jer da su ščavi — a mi k našim zastavama i kipovima, i procesija se makne.

— A s Marijom i Perom što je bilo?

— Sada dođu i oni na red, reče stari.

— Mā, bilo bi već i vrijeme, rečem.

Od onih stolica, kojima smo signore pameti učili, odleti komad u Marijinu glavu. Sirota! Bila se umiješala među nas, da brata izvuče iz gungule. Dobro, da nije bila teže ranjena. Mladić neki izvuče ju iz gnječe i povede kući u »Bassadruga« (božja draga je dio Kopra, gdje je samostan franjevački). A

šta je poslije bilo, to su njihovi posli. Mladost. Od onog vremena se vole, to jest, sad su se nešto povadili, ali sv. Nazarij će ih opet pomiriti. Buona notte! i stari ode u sobu, iz koje se skoro zatim čula molitva, a onda hrkanje.

IV.

Stara ostane još uz oganj i nastavi, gdje je stari svršio.

— Od onoga vremena ljubili su se i zaručili. Jedni i drugi roditelji blagosloviše vez njihovih srdaca. Piero dolazio iz Pirana, da pomaže Marijinim roditeljima. No dođe novačenje i on, zoran mladić kako je, ode za četiri godine k mornarici u Pulu. Marija se nije toliko ni žalostila. Sahranila je ona svoga vojna kao svetinju u svoje srce s dubokom vjerom u ljubav i vjeru miljenika svoga. Nikad se nije tužila na te duge, duge godine. Bila je čak vesela; radila je kod mene i doma. Na plesu je nikad nije iza zaruka nitko vidio. Iza zdravemarije već je bila doma. K meni bi joj dolazila pisma od njega, ovdje mu je ona i odgovarala.

No bit će tome dvadesetak dana, dobije nakon odulje stanke od Piera pismo. Otvorila ga sva izvan sebe od navale čuvstava, ali preletiv ga očima cikne, kano da ju je netko nožem u sred srca, i sruši se na zemlju.

Čini mi se, da imam još ono pismo u škrinjici.

— Molim, pogledajte, samo ne probudite staroga.

— O, ne bojte se, ne bi ga probudili svi topovi naše mornarice, reče stara, i za čas donese pismo ovoga sadržaja:

Draga Marijo!

Očekivah sa slatkim čeznućem dan, kad ću se slobodan povratiti kući i nazvati Te ljubljenom mojom ženom. Ali što je dan taj bliže, tim veća je zabrinutost moja. — Kamo ćemo? Ti nemaš ništa, a ja upravo toliko. Kod kuće mi vjenčan stariji brat, ima djece... vidiš, doma te ne mogu dovesti, a kamo drugamo? Kako znaš, ja sam ovdje potčasnik. Imaju me rado i nagovorili me, da ostanem u vojničkoj službi do 32. godine. Onda ću dobiti »Beamtencertifikat«, poći ću k sudu ili kamo drugamo, pak ću nekako živjeti. Bez Tebe bit će mi život pust, ali i s Tobom bez krova i komada kruha ne bi mogao živjeti, a još manje podnašati prijekor, da sam i Tebe unesrećio. Ne čekaj me. Pođi za drugoga! Lijepa si, mlada i dobra i čista, kako i onda kad se upoznasmo. S Bogom! Ne kuni me! Budi sretna!

Tvoj nesretni

Piero.

U omotu ovoga lista našao sam komade popisana papira. Složim ih skupa i stadoh gonetati. Nije to bio lak posao. Marija je morala more suza

proliti na list, a suze i crnilo pomiješali se tako, da sam teškom mukom pročitao, što mu je pisala.

»Kruha išteš«, pisala mu, »gospodskoga kruha. Bit ćeš gospodin, a ja ću ostati bijedna paulanka. Ako si me ljubio, kako mi je srce kazivalo, kako će Ti gorak biti taj Tvoj bijeli, gospodski kruh! Moj crni ću ja kvasiti suzama svojim, ali bit će mi slađi nego Tebi Tvoj gospodski. Kadgod ga budeš jeo, sjećaj se, da si ga platio životom one djevojke, koja Te je vjerno ljubila. Gorak će Ti biti taj Tvoj bijeli hljeb kao žuč. Kad ga budeš jeo, ćutit ćeš otrov, s kojim si mi otrovao mladi život.

Kako sam se varala, kad sam mislila, s kakvom ćeš slašću jednom jesti kruh, što će Ti ga moje ruke mijesiti. Kad mi Ti ne bi mogao dati boljega nego zemljanoga, slađi bi mi bio, nego od drugoga, pa da je mlijekom i maslom umješen.

Neka pođem za drugoga, pišeš mi. Lako to Tebi reći, koji si valjda na to već i mislio, ali ne poznaš me, kad mi tako zboriš. Misliš li, da imam dva srca, ili da sam kadra pretvarati se i varati.«

(Konac slijedi.)

Nekoje misli o poučavanju bilinstva u pučkoj školi. Piše G. Licul.

Konac.

IV.

Pošto je dakle obuka u bilinstvu od velike koristi i potrebe, treba je pomnivo njegovati, a kako kod svakoga posla, i tu treba sredstava, koja da podupru taj posao. Naša nastavna osnova nalaže, da se realni predmeti, dakle i botanika, u pučkoj školi uči na temelju čitanke, a ostale su knjige realnoga sadržaja zabranjene. Reći nam je pako, da naša čitanke ne odgovaraju svim zahtjevima glede realija, a to prije svega ne, jer su štiva nezanimiva. Drugo korisno sredstvo kod obuke u bilinstvu jest zbirka raznih posušenih bilina ili herbarij, o kome će se govoriti na drugom mjestu. — Korisnije još sredstvo jest školski vrt, pa i o njem par riječi kašnje. Manje korisna sredstva jesu razne slike, gdje djeca imaju prilike promatrati biline u razno doba godine i to u školi. Treba pak paziti, da te slike budu što vjernije, te se upotrebljavaju samo kad djeca ne bi imala prilike dotičnu biljku promatrati u naravi.

Uza sva navedena sredstva — nije li drugih — mi djece nećemo valjano podučiti u bilinstvu. Kao najvažnije u ovoj raspravi nek su slijedeći

podaci. Učitelj neka odabere sjeme biljke, na kojoj se lahko mogu opažati razne bilinske česti (česti korjenja, stabljike i debla, grana i grančica). Najbolje bi u tu svrhu odabrati biljku, koja se često u praksi upotrebljava t. j. pitomu biljku. Nije lahka stvar odabrati sasna prikladnu biljku, pošto valjda ne postoji takova, koja bi imala sve prednosti. Odabirajući svaki bi od nas po svoj prilici pristao uz svoju posebnu biljku, no za sada (t. j. dok se možda sjetimo druge bolje) odaberimo pasulj ili grah. Uzet ćemo toliko sjemenki, da na svaka 2 učenika dođe po jedna, i pustiti, da ih sama djeca posiju u dobru zemlju u školskom vrtu. Zahtijevat ćemo od djece i to, da u posebnom svesku točno vode dnevnik, u koji treba zabilježiti ponajprije datum, kada se pasulj posijao. Od toga dana valja s djecom brižno promatrati svaki pojav, što se kod pasulja zbiva. Tako n. pr. klijanje: djeca neka pomnjivo motre, kojim se smjerom razvija klica, korijenje, kakove je boje klica spočetka, koji joj je oblik i t. d. Moći će opaziti, kako se kod sjemenke odijele one dvije supke, kako su spočetka debele, a kasnije se sve većma skrčuju, dok se napokon posuše i otpadnu. Da im pak jasno bude, zašto se sve to zbiva, neka im učitelj rastumači, kako se je biljka prošle godine postarala za svoje potomstvo: kako je naime u zrnju (supkama) sakupila hrane (skroba) kojim će se mlada biljka moći hraniti, dok se sama ne usposobi da si hranu traži i stvara. Neka im ujedno imenuje ona dva lista, neka im kaže, da se zovu supke. Opazit će učenici nadalje, kako se mjesto tih supki pojavljuju pravi listovi, kako se ti od supki razlikuju, a neka paze i na njihov broj, kako i kojim se redom pojavljuju, na oblik, namještaj i dr. Učitelj neka im rastumači, kakove je važnosti po biline lišće. Kazat će im, da sva ona hrana, što je biljka iz zemlje kroz korijenje prima, treba da dospije posebnim cjevčicama u lišće, da se tamo pomoću sunčane topline i svjetlosti, pomješana ugljičnom kiselinom, što u lišće iz zraka dolazi, pretvori u pravu hranu bilinsku, koja se zove skrob; a radnici, koji sve to obavljaju, maleni su, svaki za sebe prostim okom nevidivi stvorovi, okrugla oblika, koji se zovu lisno zelenilo. Na taj će način djeca moći razabrati, da se kod bilja može korijenje smatrati onim što su kod životinje usta, a lišće je njihov želudac i pluća zajedno. Razumjet će nadalje zašto valja zemlju gnojiti. Sjetit će se ih, da je kod stvaranja bilinske hrane potrebna i toplina i svjetlost, a u zemlji vlaga.

Djeca neka pomnjivo motre cvat i kako su se cvjetovi po biljci porazmjestili. Kada je biljka u najljepšem cvatu, nek se otrga par cvjetova, a djeca nek ih pod nadzorom učiteljevim motre, da mogu tačno razlikovati sve česti njihove; treba da poznadu oblik i broj tih česti, te međusobni namještaj. Kada su sve to promotrili, valja im imenovati sve te česti, a imena neka si učenici zabilježe u svezak. I međusobni snošaj česti valja da je djeci poznat,

t. j. kako svaka za sebe vrši svoju zadaću; svaka se čest skrbi za sve, a sve za jednu. Osim toga neka im učitelj rastumači i svrhu svih česti cvijeta, pa će analogno doći do toga, da nema na svijetu stvora božjega, koji bi bez ikakve zadaće i posla opstojati mogao.

Kada na biljku dođe kakova životinja, valja se učitelju znati snaći, čemu dolazi, a da djecu uputi o koristi ili šteti po biljku, što je možda životinja prouzrokuje. Dalje neka djeca paze, kako se cvijeće gubi i otpada, a između cvjetnih česti probija plod, kako se taj sve dalje razvija dok napokon u njem ponarastu sjemenke, koje kašnje sazriju i tim svršava povjest razvitka biline.

Hoće li pako učitelj, da djeci predoči razne česti bilinske kod raznih bilina, neće mu biti dostatna biljka, o kojoj je do sada bilo govora, pošto kao kod svake ima i kod te — kako prije spomenuto — nedostatnosti. Radi toga treba uzeti u obzir i razne druge kultivirane i nekultivirane biline. Treba dapače imati pred očima cjelokupno bilinstvo, te njim prisposodbljati odabranu biljku kod svih njezinih dijelova. I to treba prisposodbljati pojedine česti odabrane biljke istoimenima u ostaloga bilinstva: korijenje sa korijenjem drugih bilina, listove s lišćem, cvijeće sa cvijećem, plod plodom i t. d. Na taj će način djeca naučiti poznavati sličnosti kod bilinstva, a naučit će i razlikovati bilinu od biline. — Kojim pak redom valja usporediti biline? Hoćemo li. n. pr. da djeca imaju pravi pojam o glavnom korjenu, pak o postranom korijenju, uzet ćemo i promatrati repu, mrkvu i njima slične. Da djeca znadu što je to čupavo korijenje, promatrat ćemo ga u trava, a ponajpače u naših žitarica. Hoćemo li nadalje djeci govoriti o deblu, pasulj nam tute pomoći ne će: poći ćemo zato i promatrati hrast i t. d. Kad budemo govorili o cvijetu, prisposodbljat ćemo sa pasuljevim drugo, komu je oblik drugojačiji, da na taj način imaju djeca prilike upoznati se sa raznim ustrojima cvijeća: lepirast, usnat, glavičast, cjevnast, zvončast cvijet i t. d., pak bezlatican i t. d.

Sve što se kod bilina promatra, treba da si djeca zabilježe, a treba zabilježiti i nadnevak, kada se nešto promatralo, da imaju pravi pregled vremena pojedinih bilinskih pojava. Kada se pak kod biline koja čest znatno promjenila ili se štogod nova pojavilo (ponaraslo, zakržljavilo radi bolesti i t. d.), treba da djeca uzmu koji uzorak, te ga priljepe u herbarij, što će služiti kod opetovanja.

Napose par riječi o bilinskoj sistematici u pučkoj školi: — Da budemo kraći, spomenut nam je odmah, da znanstveni bilinski sistemi podnipošto ne ulaze u pučku školu, pošto djeca nisu još niti izdaleka dozrjela, da kod bilina uzmognu razlikovati sve one bitne biljege, na koje treba uzeti obzir, kad se dolučuje, kojoj skupini, razredu, familiji dotična bilina pripada. Sileći djecu na

to ubijali bismo njihov duh. Obzirom na to, da treba u posljednoj školskoj godini sa djecom opetovati sve, što se u predstojećim školskim godinama s njima uzimalo treba dakle opetovati i bilinstvo, a kad se kod raznih predmeta ne bi držalo nikakva reda, opetovanje bi to bilo veoma teško, u opće neizvedivo. Slijedi dakle, da se i u pučkoj školi treba držati nekakva bilinskoga sistema, no kakav da taj bude? Spomenuto je nešto prije t. z. privredno bilinstvo, pa baš obazirući se na to, stvorit ćemo za pučku školu shodno bilinske sisteme: — Promatrat ćemo s djecom vrtno bilinstvo, bilinstvo šumsko, livadno i t. d. pak eto bilinskoga sistema za pučku školu. Kod obravnavanja takovog bilinskog sistema, pazit ćemo na to, da djeci navedemo korist i štetu, što je možda od dotičnih bilina imademo.

Postupa li se kod obuke u bilinstvu tako, kô što navedeno, s djecom ćemo bez velikoga truda postići ovaj lijepi cilj: djeca će naučiti poznavati što je bilina, što su zeljane i drvnate biline, što je stablo a što stabljika, grana i grančica, korijenje glavno i postrano, čupavo i vretenasto, lišće jednostavno i sastavljeno, razdijeljeno i nerazdijeljeno lišće, u koga su žilice usporedne a u koga razgranjene, položaj lišća, što je to cvijet, vjenčić, čaška, pestić, prašnici, plodnica, plod i vrsti ploda kod raznih bilina; jedno i dvodomne biline, prašnički i pestički cvjetovi. Naučit će poznavati pupove kod bilina, i to takve, iz kojih se ima razviti lišće i grančice, a iz kojih cvijeće; upoznat će korist pčela i bumbara, pak ptica pjevica po biline, te škodljivost drugih zareznika i ostale gamadi. Doći će do razumijevanja, da između cvijeća i kukaca opstoji vrlo zanimiv snošaj: cvijeće je tako udešeno, da treba kukce, da mu pelud prenose, a kukci opeta upućeni su na cvijeće, da u njem traže hranu i skrovište. Znati će i to, što su to biline jedno-dvo-i više godišnje (trajne) i t. d. i t. d.

Tim, što se navelo, prikazuje se eto potreba mjesta, gdje ćemo spomenute već biljke uzgajati, nuždan je u tu svrhu — školski vrt. O uredbi školskoga vrta, ne ćemo raspravljati, već prepuštamo to knjizi: „Školski vrt u selu“, od D. Trstenjaka. Osim školskoga vrta nalaže se još potreba školskih izleta. Na tim će se izletima djeci podati zgodna prilika da motre razno bilje u naravi samoj tamo gdje raste, a to je mnogo bolji način, nego da se samo bilje u školu donša, pak tamo djeci pokazuje. Navedenu tvrdnju o potrebi školskih izleta neka potvrde riječi velikoga pedagoga Diesterweg-a, koji veli: »Tko hoće, da proučava prirodu, treba da je sam u prirodi.« Na takvim školskim izletima i šetnjama naći će se i dostatno gradiva za uređivanje herbarija.

Kao kod svake, tako i kod obuke u botanici treba se držati nekakva učevna puta. Držati se treba tuj ponajprije induktivnog učevnog puta t. j.

promatrati valja sa djecom pojedine biline, a tek dostatnim brojem ovih doći ćemo do nekakve cjeline. Treba dakle, da djeca ponajprije zriju, a tek kašnje podat im valja pojmove. Osim induktivnoga treba upotrebljavati i realno-analitički učevni put, a taj će biti na svojem mjestu kod promatranja pojedinih bilina. Svaku biljku treba promotriti u njezinoj cjelosti, a tek tada prijeći na njezine pojedine česti.

Iz cijeloga postupka, što se naveo, uvidjeti je, da kod obuke u bilinstvu treba neposredna promatranja, t. j. učenici moraju pojedine biline promatrati. Na to promatranje treba pak da učitelj nadoveže shodna pitanja t. j. pitati mora, što su sve učenici kod dotičnih bilina promatrali, a tim se eto iskazuje erotematički učevni oblik, koji treba — rekao bi — skoro isključivo kod ove obuke upotrebljavati. Valja samo paziti, da promatranje bude što točnije, e da djeca uzmognu što sjegurnije odgovarati. Osim erotematskog treba tu i tamo upotrebiti i akroamatski učevni oblik, a to naročito tada, kad se hoće djeci nešto rastumačiti, česa oni ne mogu neposredno promatrati. To biva naročito kod opisivanja stranih bilina i njihovih pojava. Kod toga oblika valja da je predavanje što življe i zanimivije.

Preostaje jošte da nešto progovorimo o učevnom načinu. Držanje učiteljevo nek je kod te obuke srdačno, živo, prijazno, ali ipak ozbiljno i plemenito. Govor nek mu bude primjeren djetinskomu a k tomu veseo. Da pak obučavanje bude što sjegurnije i življe, treba da učitelj sam dobro pozna predmet, pošto nesjegurnost u znanju rađa nesjegurnost u govoru i držanju.

§ 1. stalnog školskog i nastavnog reda i beriva istar. učiteljstva.

Piše Aug. Rajčić.

Prvi odstavak § 1. stalnog školskog i nastavnog reda od 29. 9. 1905. glasi: »Svaka opća pučka škola valja da bude tako uređena, da može ispuniti zadaću, što je ima prema carevinskom zakonu o pučkim školama.« A carevinski zakon o pučkim školama od 14. 5. 1869. odnosno od 2. 5. 1883. propisuje zadaću, što je ima ispuniti pučka škola u § 1., koji glasi: »Zadaća je pučkoj školi odgajati djecu moralno-religijozno, razvijati im silu duševne, opskrbljivati ih znanjem i vještinama potrebitim, da se mogu dalje izobražavati

za život, i udarati im takove temelje, da uzmognu jednom postati čestiti ljudi i valjani državljani.« Da pučka škola tu zadaću postigne treba, da na njoj djeluje cio čovjek. Učitelj dakle ne bi smio imati druge brige i skrbi, do li one do škole; on bi morao posvetiti cijelo svoje djelovanje samo školi i pažnji na povjerenu mu djecu također izvan škole. Drugim nuzgrednim poslovima i službama ne bi smio učitelj podnipošto trošiti svojih duševnih i tjelesnih sila. Učitelji, koji su istodobno poštari, agenti, općinski tajnici i pisari, šumari, trgovci i krčmari, samo su poluučitelji. Oni bo mogu posvetiti školi i odgoju povjerene im djece, te vlastitoj daljnjoj izobrazbi tek polovicu svojih bilo duševnih bilo tjelesnih sila. Škole, na kojima službuju ovakovi poluučitelji, nisu uređene kako to zahtjeva stalni školski i nastavni red, pa je dužnost nadležnih školskih oblasti, da tomu zlu čim prije doskoče, ako ne će da budu njihove naredbe samo iluzorne. Nego nameće nam se pitanje: mogu li još sada školske oblasti zabraniti učiteljstvu u Istri, da vrši uz učiteljsku i drugu koju službu? — Ne mogu, i to s jednostavnog razloga, što 95 % istarskoga učiteljstva bere za svoju učiteljsku službu tako niske dohotke, da je o njima uz sadašnju skupoću nemoguće živjeti pojedincu, a kamo li još uz to hraniti obitelj. Istarski učitelj, ako ne će da trpi glad i oskudicu u svemu, mora da uz svoje zvanje vrši još i drugu koju službu. Taj istarski učitelj uviđa i priznaje, da je to na užtrb pučkoj školi, a istodobno i žali, da mora biti tako, nu tomu sam pomoći ne može.

Istarsko učiteljstvo, bez razlike narodnosti, složilo se i izradilo je nacrt zakona, po kome bi se imali urediti njegovi pravni odnošaji. I ako su zahtjevi u tome nacrtu vrlo skromni, kada bi bio prihvaćen kano zakon, mogao bi svaki učitelj i svaka učiteljica posvetiti se posve samo školi, a nadležne škol oblasti mogle bi to tada i zahtjevati.

Spomenuti nacrt zakona bit će stalno podastrt i školskim oblastima, pa neka se one zauzmu, da bude čim skorije sazvan istarski sabor i da bude rečeni nacrt zakona prihvaćen kano predlog c. k. vlade. A pošto je naša zemlja siromašna, neka iste nadležne školske oblasti uplivaju na c. k. vladu, da u buduće daje Istri izdašnju godišnju potporu za uzdržavanje pučkih škola. Ta c. k. vlada, koja smaže toliko milijuna za topove i ratne brodove, mogla bi lako dati godimice i jednoj siromašnoj svojoj zemlji nekoliko hiljada kruna. Poduzmu li školske oblasti, što im je evo predloženo, učinit će prvi korak, a da se budu mogle izvršivati u Istri naredbe, koje same izdavaju.

Linnè.

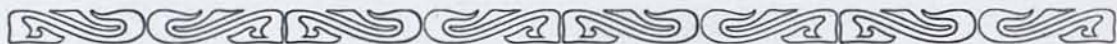
Ovih dana slavio je svijet dvijestogodišnjicu rođenja velikana na prirodoslovnom polju Karla Linnè-a.

Rodio se dne 23. svibnja 1707. u švedskome seocu Rhoushultu. Bio je sin evangeličkog pastora, koji je želio, da mu sin postane zanatnikom, pošto proglašen, da nije za humanističke nauke. No liječnik Stobaeus otkri u njemu sklonost za znanstvene nauke, te je učio liječništvo i prirodoslovlje. U njemu se naskoro pobudi silna želja za bilinstvom, koje je slušao na sveučilištu u Upsali, na kojem je sa 23. godinom postao profesorom i kao takvim bio do svoje smrti. Pod stare dane nabavi posjed Hammarby, blizu Upsale, i tu bi posvećivao svoje vrijeme botaničkome vrtu i radnjama u svome muzeju. Umrije 10. siječnja 1778. i sahraniše ga u stolnoj crkvi grada Upsale. Zahvalna domovina podiže mu dva spomenika, jedan, od Byströma, u botaničkom vrtu u Upsali a drugi od Kjellberga u Štokholmu.

Prije Linnè-a bijaše način opisivanja i klasificiranja bilina vrlo nestalan, tako da se niti sami učenjaci ne mogoše u tome snaći. Linnè stvorio je pojam vrsti, odredio onaj roda i osnovao način botaničkog nazivlja, koji se jošte danas u bilinstvu upotrebljava. Godine 1905. održavao se u Beču kogres glede nazivlja bilina a ovaj je potvrdio načelo i način Linnè-ov: »Svaki bilinski individuum pripada jednoj vrsti, svaka vrst jednom rodu.«

Jur dvije godine pripravlja se Švedska da dostojno proslavi uspomenu na svog velikog sina: godine 1905. izdan je životopis Linnè-ov, a tu učenu radnju napisao je Teodor Magnus Fries. I silesija je drugih radnja izišlo, koje su se sve bavile radom i životom učenog botanika.

Zoološko-botaničko društvo u Beču otvorilo je u taj spomen-dan izložbicu: »Linnè-Austellung«. Tu su sakupljeni portreti Linnè-a, spomenice, ukupna literatura i djela njegova. Osobito zanimiva su na toj izložbi izvorna pisma na latinskom jeziku, koja je Linnè pisao Van-Swietenu, osobnom liječniku carice Marije Teresije i Nikoli pl. Jacquinu, koji je u Beču uveo sistem i metodu Linnè-ovu.

VJESNIK.

Iz pokrajinskog Odbora.

U sjednicam od 4. i 5. ožujka prihvaća se nacrt zakona, koji se imade predložiti u prvom zasjedanju pokrajinskom saboru, glede obaljenja dosadanje školske takse te ustanove drugog poreza ili doprineska, kojim bi nadomjestile općine pokrajinskom školskom fondu ove takse. — Evo, to će reći, poći sa dažda pod kap.

Prima se do znanja odluku, kojom je c. kr. pokrajinsko školsko vijeće podijelilo II. petgodišnji doplatak Antunu Urbančić, učitelju u Boljuncu.

Izjavlja se predsjedništvu c. kr. pokrajinskog vijeća da pristaje, e bi se i za školsku godinu 1905.-06. podijelilo učiteljskim silama u Dobrinju, Ivanu Mahulji i Katici Parčić nagradu od 60 K.

Prima se na znanje zaključak c. k. pokr. škol. vijeća od 29. studenoga 1906., kojim se ustanovljuju u Topolovcu i Gradinju dvije mješovite pučke škole sa dvjema odjelima hrvatskim i talijanskim.

Konačno pristaje na predlog predsjedništva pokr. škol. vijeća, da se učiteljsku kandidatkinju Dumicu Rade prima privremeno na pučku školu u Resiki-Paprata.

C. kr. pokrajinsko školsko vijeće.

U sjednicama od 27. veljače i 21. ožujka 1907. ovo je vijeće usvojilo ove zaključke:

Učiteljicom trećega reda u Puntu, imenuje se Filku Maračić a ravnajućim učiteljem III. reda u Korniću, Antuna Štefanića.

Prima se predlog, da se imenuju namjesni učitelji u Nerezinam i Lanišću. Postavlja se u trajno stanje mira ravn. učiteljicu u Vrbniku, Nikolicu Volarić. Dvima učiteljskim silama podijeljuje se dopust za cijelu školsku godinu.

Jedno kotarsko škol. vijeće dalo je ukor jednoj učiteljici, pa ovo diže taj ukor.

Ne prima se predlog, da se raspusti jedno mjesno školsko vijeće.

Pitomcima učiteljske škole i učenicima pripravnih tečaja podijeljuju se potpore i pripomoći. — Potvrdilo se isključenje jednog đaka iz c. kr. pomorske škole u Malom Lošinju; jednom se učeniku gimnazije u Koprju zaprijetilo sa isključenjem.

Riješavaju se predlozi imenovanja dvaju mjesta učitelja na gimnazijama u Koprju i Pazinu.

Potvrđuje se ustanovljenje zasebne škole Družbe sv. Ćirila i Metoda u Smoljanima. — Raspravljaju se predlozi glede obuke ručnog rada u Žminju, glede povećanja nagrade vjeroučiteljima i glede povećanja satova obuke u vjerouci.

Pretresuje se molba za ustanovljenje nautičke škole sa hrvatskim naukovnim jezikom.

C. kr. kotar. škol. vijeće u Poreču.

U sjednici od 4. travnja 1907. predlaže: potporu nekojim učiteljskim silama radi bolesti; nagrade pomoćnim učiteljima za prvo poljeće; dozvola otvorenja dječjeg zabavišta u Bujama; podijeljenje potgodišnjih doplataka nekojim učiteljima.

Odluka c. kr. zemalj. školskog vijeća od 14. svibnja 1907. br. 598/l. S.

Na temelju § 27. pokr. škol. zakona od 9. listopada 1901. br. 35. pripoznalo je c. kr. upravno sudište učiteljskim silama na pučkim školama Istre i godine službovanja prije ispita osposobljenja u svrhu postignuća prvoga službenoga petgodišnjega doplatka.

Ova odluka nije se mogla protegnuti na one učitelje(-ice), kojima je I. kvinkvenij jurve pravovaljano pripoznat bio bez obzira na godine službovanja prije ispita osposobljenja.

Da se pako u odsudi upravnoga sudišta povoljno tumačenje zakona protegne i na one učitelje(-ice), kojima bi imao pripadati prvi kvinkvenij na 1. rujna 1901. ili kasnije, odlučilo je c. kr. pokr. škol. vijeće u sjednici od 30. travnja 1907. dogovorno sa istarskim pokr. odborom, da se i takovim učiteljima(-cama) ima naknadno pripoznati zadnji kvinkvenij u gorispomenutom smislu, premda im je prvi kvinkvenij bio pravovaljano priznat u kasnijem roku.

Molbe zakonito obložene neka učitelji pošalju na dotična kotar. škol. vijeća.

Školski praznici.

Ukazom od 21. travnja 1907. br. 16359 naredilo je c. k. ministarstvo bogoštovlja i nastave, da se ima sa 6. srpnja zaključiti tekuća školska godina 1906.-07. na svim onim srednjim, učiteljskim, obrtnim, trgovačkim i nautičkim školama i ovima sličnim zavodima, kojima bi škol. godina imala završiti sa 15. srpnja.

Glavna skupština »Narodne Prosvjete«.

Nastale nepredviđene zapreke, pa se glavna skupština učiteljskog društva za Istru »Narodna Prosvjeta« ne će održavati u danima 29 i 30. srpnja, već se zasjedanje prenaša tamo negdje za početak školske godine.

Glavna skupština Družbe.

»Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru« sa sjedištem u Opatiji, obdržat će svoju glavnu godišnju skupštinu u Pazinu u nedjelju dne 9. lipnja. Na ovu se okolnost upozoruje Družbino učiteljstvo, da dodje onoga dne mnogobrojno u Pazin.

Naš prilog.

Današnjem broju prilažemo *Nacrt zakona o pravnim odnošajima učiteljstva*, koji će se uručiti vladi, saboru i pojedinim zastupnicima na pretres i prihvati.

Moravski Hrvati.

Nastavak našeg članka »Morav. Hrvati« moradosmo ovaj put izostaviti, jer nam gradivo, koje se nije moglo odložiti, oduzelo nužni prostor.

Učiteljske plaće u Trstu.

Nedavno uredile se učiteljske plaće u Trstu i okolici, koja je sa gradom uspo-ređena. Učiteljstvo je podijeljeno u tri platežna reda: I. 2300 K, II. 2000 i III. 1600. Učiteljice nisu izjednačene sa učiteljima, no dobivaju: I. 1900 K, II. 1650 a III. 1350 U prvi se red stupa sa dva-deset godina pohvalne službe.

Osposobljeni podučitelji primaju godišnje nagrade 1200 K a učiteljice 1000 K. Podučiteljima sa svjedodžbom zrelosti ustanovljeno je godišnjih K 1000 a podučiteljicama 800 K. Petgodišnji doplaci teku od ispita osposobljenja.

Iza 15-godišnjeg pohvalnog službovanja uračunavaju se u mirovinu godine službe prije ispita osposobljenja.

Stanarina nije posvuda jednaka, no se ravna po spolu i činu dotične učiteljske sile i mjesta, gdje je namještena. Učiteljice imaju nižu stanarinu a gradsko učiteljstvo veću od svojih sudrugova u okolici. Ovi imaju 450 K a učiteljice 400 kruna. Stanarina se broji u penziju.

Plaće učitelja u Berlinu.

Berlinskim učiteljima uređene su plaće ovako: pomoćni učitelji primaju 1660 M, stalno namješteni 2200 M i usto 750 M stanarine. Plaće stalno namještenih učitelja povećavaju se ovim redom: iza 3 službenih godina primaju 2400 M, iza 5 god. 2600, nakon 7 god. 2900, poslije 10 god. 3100, iza 13 god. 3350, nakon 16 god. 3550, iza 19 god. 3750, poslije 22 god. 4050, po 25. god. 4250 i napokon iza dovršene 27. godine službovanja 4450 M. To je pametno uređeno!

Lične vijesti.

Ispiti osposobljenja.

U prvoj polovici svibnja položili ispit osposobljenja za hrvatske pučke škole slijedeći:

U Kopru:

Egidije Čeh iz Slivja, Josip Jurdana iz Lanišća, Ivan Lesica iz Rukavca, Josip Sirotić iz Sluma (usto tajanski jezik kao predmet) i Milka Volarić iz Tinjana.

U Gorici:

Srećko Jurdana iz Pamera za škole sa talijanskim naukovnim jezikom, Matko Zlatić iz Roča položio ispit za talijanski i njemački kao predmet i Andrija Jakac iz Huma talijanski kao predmet.

U Ljubljani:

Fran Barbalić iz Berma položio ispit osposobljenja za škole sa njemačkim nastavnim jezikom.

Čestitamo svima!

Vjenčanje.

U subotu, dne 4. svibnja vjenčao se u Rabu Dragutin Pribil, c. kr. kotar. škol. nadzornik sa gospođicom Zorkom Nimira, učiteljicom u Puntu. — Čestitamo!

Zaruke.

8. svibnja zaručio se Adolf Radić, ravn. učitelj u Ližnjanu sa Marinkom Bedeković družbinom učiteljicom u Livadama. Bilo sretno!

Književnost i umjetnost.

Knjige hrv. pedagoškog književnog zbora.

Povjerenik pedagoškog zbora Petar Matanić, ravn. učitelj u Pazinu, rasposlao je ovih dana knjige za god. 1906. svim članovima kod istog upisanih. Nije li tko primio knjiga, neka ih zatraži gdje valja. A da pako povjerenik uzmogne poravnati račune sa Zborom, neka mu članovi najkasnije do 10. lipnja pripošalju članarinu za god. 1906.

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) » » » i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) » » budućnosti djece
- e) » » uz istodobno zajamčeno ukmaćivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjeganj iznos isplaćuje se **odmah** poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeganje bilo **dvije godine** u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar **tri godine** u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste daljnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko **priznat je besplatno** u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKÉ I RI-
SARSKÉ POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

ANT. TRANFIĆ, PULA

ULICA SISSANO-DIANA, 7.

GLAVNO SKLADIŠTE U KAŠTELSTAROME.

Vlastiti proizvodi najboljih Dalmatinskih vina te
maslinovog ulja. — Razašilje počam od 56 l.
unaprijed. — Cijenike šalje badava franško

☞ Za naručbe kao i sve drugo, obratiti se u Pulu.